

Cultura i capitalisme cognitiu

Published by [Interacció](#) [1] on 12/10/2017 - 14:24 | Last modification: 13/04/2026 - 13:09

El concepte de “capitalisme cognitiu” s’ha incorporat amb força al discurs cultural, sovint com a marc explicatiu de la centralitat de la creativitat i el coneixement. Aquest article de Ramón Zallo en proposa una lectura menys celebratòria: la cultura no només guanya centralitat, també queda sotmesa a noves formes d’explotació, precarització i captura del valor. El desplaçament no és només econòmic, és també polític i institucional.

L’article de Ramón Zallo analitza el pas del capitalisme industrial al capitalisme cognitiu i les seves implicacions específiques en el camp cultural i comunicatiu. El canvi de paradigma és profund: si el model fordista es basava en el treball físic i la producció en sèrie, el capitalisme cognitiu situa el coneixement, la creativitat i la capacitat d’innovació al centre del procés productiu . Aquest desplaçament transforma tant les formes de treball com el paper de la cultura dins l’economia.

En aquest nou escenari, la cultura deixa de ser un sector perifèric per esdevenir una peça central en la producció de valor. La creació cultural forma part dels processos d’innovació i de les articulacions socials complexes. Al mateix temps, però, aquesta centralitat es produeix en un context de desvalorització del treball creatiu, sotmès a lògiques de flexibilitat, individualització i precarietat . El sistema exigeix més creativitat i implicació personal, però ofereix menys estabilitat i reconeixement.

Zallo posa especial atenció en les formes de treball emergents. El treballador cultural es converteix en un “treballador cognitiu” que aporta no només temps, sinó idees, coneixement i capacitat creativa. Aquesta implicació total dilueix les fronteres entre treball i vida personal i consolida formes de relació laboral inestables, sovint basades en projectes i en règims d’autonomia aparent . La figura de l’autònom es generalitza, però en condicions de dependència i incertesa.

El text també introdueix una distinció rellevant entre indústries culturals i indústries creatives. Aquest darrer concepte no és neutre: implica una reorientació ideològica que desplaça la cultura cap a la lògica del mercat i de la innovació, diluint la seva dimensió pública i col·lectiva . La creativitat es desvincula de la cultura com a bé comú i es redefineix com a recurs econòmic.

En paral·lel, l’article analitza els espais de producció cultural en aquest nou context. Des dels parcs tecnològics fins als clústers i, més recentment, les fàbriques de creació i medialabs, es despleguen diferents models que intenten articular cultura, innovació i territori. Zallo assenyala que molts d’aquests dispositius deriven de la política industrial i no sempre s’adapten a la lògica específica de la cultura. Alguns projectes han fracassat per una excessiva dependència de grans infraestructures, mentre que altres, més flexibles i connectats amb els creadors, han resultat més operatius .

Les fàbriques de creació i els laboratoris culturals emergeixen així com a espais rellevants. No només com a
Centre d’Estudis i Recursos Culturals (CERC). Diputació de Barcelona. Montalegre, 7. Pati Manning. 08001 Barcelona. Tel. 934 022 565

infraestructures, sinó com a entorns de producció, experimentació i col·laboració. A diferència dels models anteriors, aquests espais parteixen més de les necessitats dels creadors i de les dinàmiques culturals que no pas de la lògica industrial.

El text apunta també a una tensió estructural. D'una banda, el capital intenta capturar el valor del coneixement i de la creativitat mitjançant grans plataformes i estructures financeres. De l'altra, emergeixen pràctiques col·laboratives, procomuns i formes d'autoorganització que escapen parcialment a aquesta lògica. Aquesta dualitat defineix el camp cultural contemporani.

El que proposa Zallo, en el fons, és una lectura crítica del relat dominant. La centralitat de la cultura en el capitalisme cognitiu no implica necessàriament més autonomia ni millors condicions. Al contrari, pot reforçar mecanismes de captura i precarització. La qüestió que queda oberta és com les polítiques culturals poden intervenir en aquest escenari sense limitar-se a reproduir-lo.

[Capitalismo cognitivo. De los parques culturales a las factorías creativas y tecnoculturales](#) [2]

Categories: Interacció 2017

Categories: Interacció: jornades

Categories: Activitats Interacció

Tags: treball cultural i professionals

Tags: sectors culturals i creatius

Tags: economia de la cultura

Tags: pensament cultural

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/factories-creatives>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/capitalismo_cognitivo_ramon_zallo.pdf

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/7118>